

Trier, Salom. Abr.

Rabbinische Gutachten über die Beschneidung

Frankfurt 1844

Jud. 50 p

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10570877-2

daß die Sünden — und nicht die Sünder — vertilgt werden von der Erde, auf daß Friede und Eintracht wohnen in den Gemeinden Israels! Amen.

Hochachtungsvoll zeichnet

München, den 10. August 1843.

Ergebenster

(L. S.)

S. Aub, Rabbiner.

XIII.

Schreiben des Herrn S. D. Luzzato, Prof. am Collegio
Rabbinico in Padua.

לכבוד אצילי בני ישראל, החכמים והרבנים, הרועים הנאמנים,
היושבים ראשונה, בקריה הנאמנה, הקהלה המפוארה פֶּרָאֲנֶק־
פֹּרְט דמיון, ומלכם בראשם, הרב הגדול, הישיש החסיד,
כש"ת מוהר"ר שלמה טריער, ה' עליהם יחיו, יתן שלום
במנוחתם, אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותם, אמן.

הרעה החולה בקהלכם המהללה כבר באה לאוני מרזק
"אויגזבורגער אַללגעמיינע צייטונג" מזום שלישי לחדש אויגוסט, אך "פֶּרָאֲנֶק־
פֹּרְטער יורנאַל" לא ראייתי, כי איננו נמצא בעיר הזאת; על כן לא אוכל
לחוות דעתי על החדשות אשר נכתבו בו בקונטרסים קע"ז וקפ"ח אשר
ציינתם באגרתכם היקרה.

ואני לא השתוממתי ולא נבהלתי לקול הנאצות אשר הזכרתם
שנכתבו שם נגד חורת ה', לאמר ננתקה את מוסדותיה ונשליכה ממנו
עבותיה; כי זה יותר מעשרים שנה שארץ אשכנז מלאה ספרים כאלה
מאפיקורוסים ישראלים המכהישים בפומבי מציאות הנבואה ותורה מן
השמים, ואלה כותבי פלסתר הם אצלכם מלמדים בבתי חנוך הילדים,
ומה יעשו אותם הבנים ולא יחטאו?

אבל הדבר אשר הוא בעיני פליאה גדולה הוא מה שהזכרתם
שכתבו האנשים ההמה שהמילה לא ניתנה כי אם לאברהם אבינו, ולא
נשנית

נשנית בסיני. איך יזיד איש לכתוב ולהדפיס בדור הזה מהתלות כאלה, אשר כל שומעיהן יעידון יגידון כי שקר וכזב הן? העיני האנשים ינקר ואת לבם יטמטם, לבלתי יראו ולבלתי יזכרו מקרא מלא וביום השמיני ימול בשר ערלחו (ויקרא י"ב ג'), או- מזה שכתוב בקרבן פסח וכל ערל לא יאכל בו (שמות י"ב מ"ח), או מזה שנזכר ביהושע כי מולים היו כל העם היוצאים ממצרים, ואת בניהם הנכנסים לארץ מל יהושע במצות ה'! הן אמת כי כבר זה ימים ושנים הסכן הסכנתי לראות בדברי אנשי הדור כזבים כאלה שאין להם רגלים, כאותו שרצה להביא ראייה מהגהות מימוניות שאיסור הכתיבה בשבת בכתיבה אשכנזית אינו אלא שבות, ומעמידת השמש ליהושע רצה להביא סמך שמוחר להחליף יום השבת ביום ראשון, וכאותו שהביא מאמר התלמוד דינא דמלכותא דינא, להתיר הכתיבה בשבת לבחורים הלומדים בבתי מדרש אשר הקימו המלכים בארצותם. אבל שיאמר אדם ויכתוב וידפיס חוכא ואטלולא כזה, שהמילה לא נשנית בסיני, ואיננה חובה עלינו בכל דור ודור, לא האמנתי עד אשר ראיתי במכתבכם היקר; ועדיין לבי מפקפק, שמא אתם, מורי ורבותי, מרוב חסידותכם, לא ראייתם הדברים בעיניכם, ורק לשמע און שמעכם אותם, עד מפי עד, ומה שעשה אותו יחיד הלכה למעשה, שלא רצה למול את בנו, הביא אתכם להאמין לדברי המגידים שאמרו לכם שכן נכתב באותו יורנאל. זיהי מה, לדברי היורנאל אשר לא ראיתי, אין בידי להשיב, רק אֶמַר כי מי שיאמר שהמילה לא ניתנה כי אם לאברהם, ולא לזרעו לדורות עולם, ושהמילה לא נשנית בסיני, אי אפשר לענות אותו כאולחו, כי אין בעולם אולת גדולה שחשזה לאולחו.

ואל האב הממאן למול את בנו, הלא כה דברי: אחרי אשר אינך מטביל את בנך להכניסו בעדרת לאומים, נראה כי אין רצונך להוציאו מכלל ישראל, ולפחות גמרת בלבך להניח לו שיברור לו כשיגדל אינו שירצה משתי הדתות. אם כן למה לא חמול את בשרו בתהלת הווייתו, בטרם יבחין כאב המילה? כי אמנם אם כשיגדל ירצה להתנצר, המילה לא תעכב על ידו; ואם אולי ירצה להתיהר, אז אחרי היותו לאיש, מאד יקשה עליו להמול, ואם ימול יקלל את אביו שהכביר עליו הכאב שבעתים, ואם לא ימול יקלל את אביו אשר גרשו מהסתפח בנחלת ה' על ידי שהניחו ערל. כי אמנם שישאר ערל ויהי בכלל ישראל, מי שמע כזאת, מי ראה כאלה? הלא ידעת כי למן היום אשר היו ישראל גוי אחד או משפחה אחת בארץ, המילה היחה המיד אות בבשרנו המבדיל הישראלי מהבלתי ישראלי. ולמען שאלחכם איך להתנהג עם האיש הלזה הממאן

למול

למול את בנו — חחלה אמר כי חלילה לי להסכים עם הרמב"ם כמה שכתב (הלכות מילה פרק א'): „עבר האב או האדון ולא מל אוחן, בית „דין מצווין למול אותו הבן או העבד בזמנו, ולא יניחו ערל בישראל ולא „בעבריהן. אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע „למולו, שבית דין מלין אותו בעל כרחו“ — ולא מצאתי לדין זה מקור מן המשנ' והתלמוד; והטור (יורה דעה סימן רס"א) הביאו רק בשם הרמב"ם, ומהרי"ק בשלחנו לא העתיקו, רק הרמ"א בהגהותיו הביאו בשם הטור. וממה שאמרו בקדושין כ"ט: „והיכא דלא מהליה אבוה מיחייבי בי דינא „למימהליה“, אין להביא ראיה שמלין אותו אפילו שלא מדעת אביו, כי אפשר שלא דברו אלא בשלא היה שם האב, או שהיה חולה או שוטה, או סבה אחרת היחה שם שמנעתו; אבל שימולו בנו של אדם בעל כרחו של אביו, אין לנו לקבלו מהרמב"ם, אחר שלא נאמר בפירוש במשנה ובתלמוד*).

ואפילו בזמן שבית המקדש קיים נראה לי שלא היה בית דין של ישראל עושה כדבר הזה, ורק אולי היו אומרים אל האב: מול את בנך,

או

(*) והואיל ואתא לידן מ"ש הרמב"ם שצ"ד מלין אותו בעל כרחו, אביא ג"כ מ"ש בהלכות עבדים סוף פ"ח, וז"ל: ישראל שתקף בגוי קטן או מנא תיכוק גוי והטבילו לשם גר הרי זה גר, לשם עבד הרי זה עבד, לשם בן חורין הרי זה בן חורין. וזו מכיין לו להרמב"ם? והפך מזה גרסינן ביבמות מ"ח: ואי אתה מל בן איש בעל כרחו. ורש"י פירש שם שני פירושים, הא' הוא שהיהודי לא יוכל למול בן נכרי (שאינו עבד), בעל כרחו, והנ' הוא שאפילו הגר אין לו כח לגייר בכו גדול על כרחו. והתוס' כתבו שם דלא נריך קרא למדרש מגיה ואי אתה מל בן איש בעל כרחו, דממילא ידעינן שלא יגיירוהו בעל כרחו, וכן בכתובות מ"ד ד"ה הגיורה כתבו התוס' דאין מטבילין גר קטן על דעת ב"ד אלא א"כ הוא תופע להתגייר. והרמב"ם עצמו בהלכות מלכים פרק י' כתב: ואם היה קטן כשהטבילוהו ב"ד, יכול למחות בשעה שיגדיל; והיא מימרא דרב יוסף בכתובות י"א, ורב יוסף אמרה למילתיה כלפי מה שאמרו שם: הכא במאי עסקינן? בגר שנתגיירו בכיו ובנותיו עמו, לא חלילה בישראל שתקף בגוי קטן או מנא תיכוק גוי. ובעל כסף משנה הביא למקור לדברי רמב"ם אלה מימרא דרב הונא (שם י"א): גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד; אבל גר קטן לא משמע שישראל תקפו, אבל הוא כפירוש רש"י שאמו מתגיירת והביאתו עמה להתגייר. וכבר הקשה בעל לחם משנה על הרמב"ם בכאן כמה קושיות

או צא מארץ ישראל! ומצאתי סיוע לזה בדברי המשורר הרומי Petronius (שהיה בימי נירון קיסר) שכתב כי היהודי אם לא ימול היה מגורש מקרב עמו, והיה מוכרת להתגורר בין היונים. ואלה דבריו:

„Judæus

Ni . . . ferro succiderit inguinis ovam,

Exemtus populo, Grajam migrabit ad urbem.“

ועכשו בזמן הזה איך להתנהג עם האיש הממאן למול את בנו? נראה לי כי המפר בריתו של אברהם אבינו הרי הוא כמומר לכל התורה כלה, והרי יצא מכלל ישראל, ובפרט אחרי היותו חוטא לא לחיאבון, אלא טאפיקורוסות וכפירה, חובה עלינו לשמור את בנינו ממנו, לבלתי יאלפו ארחותיו; וצריך ליטול ממנו כל מיני שררה בעניני הקהלה, וחלילה חלילה שיהיה שום ענין מעניני ישראל מתנהג על פי אדם כזה; גם אין לקבל ממנו מעות לצרכי הקהל ולבית הכנסת, כמפורש בארח חיים סימן קנ"ד, וראוי להזהיר את העניים שלא יבקשו ממנו צדקה. ואם הקהל או העניים צריכים למתנותיו, מוטב שימכרו כל חכשיטי בית הכנסת וחכשיטי ספרי תורה, ולא יהנו ממעותיו, כל זמן שלא ימול את בנו. ואע"פ שמקבלין נדבות לבית הכנסת מן הנכרים, מן המומר אין מקבלין (יורה דעה סימן רנ"ד).

ואם איש עני הוא וצריך לבריות, מצוה לרחם עליו וליתן לו, כי כמו שהמילה היא אות בבשרנו, כן החמלה וחחנינה היא אות בנפשנו. ואם יבא האיש ההוא לבית הכנסת, מכבדין אותו ומושיבין אותו, כדרך שמכבדין כל נכרי הבא לבית הכנסת, אבל אין מצרפין אותו לעשרה, ואין קורין אותו לספר תורה. רק אם ביום שמח אביו או אמו יחפץ לעשות עצמו כשאר ישראל, אין למחות בידו, ואם יתנדב לבית הכנסת או לעניים בשביל נשמת אביו, אין להמנע מלקבל מידו. ואם יפול למשכב, ויקרא אליו אחד מחכמי ישראל, ויאמר לו (בפני עדים, אם אפשר) כי מתחרט הוא על כל פשעיו, אז כל חטאתיו אשר עשה לא

גם לא מצאתי דין זה בשאר כוסקים, והטוב והש"ע (י"ד רס"ח ז') פסקו כפירוש רש"י ז"ל, גם בעל שפתי כהן כתב (שם): אבל אם אינו רוצה אינו נר, אפילו בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם, וכ"כ הב"מ. צא וראה מה צין תלמידי חכמי ישראל ותלמידי חכמי יון! כי תורתם של ישראל דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

שד"ל.

לא חזכרנא, ויקבר בקברי ישראל, ואם לאו קוברין אורזו לעצמו, קל וחמר מהרוגי בית דין שמתרתן כפרה להן, ואע"פ כן שנינו (סנהדרין פרק ו'): "שני בתי קברות היו מתוקנין לבית דין".

ולענין הבן חנשאר ערל, כשיגיע להיות בן דעת ראוי לבית דין ל ודיעו שהוא יהודי ושהוא חייב להמול, ואם יגיע לעשרים שנה ולא ימול, אז דינו כאביו. רק אם אולי יראה דרכי אביו ויסיר רגלו מהן, וישמור את כל דברי התורה, משך ימים זשנים, ויאמר לנו, וגם במכתב, שאם יהיו לו בנים ימול אותם, אך להמול הוא עצמו זה אין בכחו לעשות, מפני חולשת מזגו ואסטניסותו; בזה דעתי נוטה לקבלו ולא לדחותו. ונראה לי כי כמו שלא נמנעו רז"ל להתיר הערלה למי שמתו אחיו מחמת מילה, ככה יש לנו להתירה למי שבא ודופק על שערי החשובה, ורק קושי המצוה הזאת נועל שעריה בפניו; ואלישע יוכיח, שהתיר לנעמן להשתחוות עם אדניו בבית רמון.

ולענין ההתחנות, אין ספק כי הבן הערל, כל זמן שהוא ממאן להמול, ישראל אסורין ליחן לו מבנותם לאשה; אבל בנותיהם כשרות, רק אם גלו דעתן כי כמשכורת אביהן כן מחשבותן, שומר נפשו ירחק מהן, ואע"פ שהבעל יוכל להיות שורר בביתו ולהכניס את אשתו תחת כנפי השכינה, הרי הדבר מוטל בספק גדול, ולאו כל שעחא ושעתא מתרחיש ניסא.

וכל מה שאמרתי על האב הממאן למול את בנו, הוא הדין ג"כ לכל האנשים החטאים הנועדים על ה', הכותכים ידם נגד ה' ונגד תורתו, החותמים שמם ברעפֿאַרמפֿעראיין לפרוק מעליהם עול כל החקים המיוחדים לבני ישראל, ככתוב באֶלֶלֶגֶמִינע צייטונג הנ"ל: *von allen ausschließenden*, "Sagungen und exclusiven Gebräuchen sich förmlich loszusagen" כל אלה מומרים לכל התורה כלה, ופיהם ענה כס לאמר: "אין לנו חלק בתורת ישראל!" וחובה עלינו להשמר מאד בנפשותינו שלא יהיו עניני הקהלה והנוך הילדים מתנהגים על פיהם, ואין לקבל מתנותם ונדבת ידם לכל דבר שבקדושה, וצריך להזהיר את העניים שלא יבקשו מהם צדקה, ובכלל יש לנהוג עמהם ככל הכתוב למעלה במי שממאן למול את בנו.

ואם ח"ו יד השרים והסגנים היחה במעל הזה, אז הרב או הרבנים העומדים לשרת בקדש חייבים לעזוב משמרת משאם, ולרדת מכסא רבנותם, כל זמן שהנהגת הקהל, כלה או מקצתה, ביד עוזבי התורה; ישליכו על ה' יהבם והוא יכלכלם, כי לא יעזוב את-חסידיו, וחלילה להם לעשות מלאכת

מלאכת ה' רמיה בשביל אהבת הכבוד והשררה. וידוע יהיה להם כי הסבה הגורמת שכבוד התורה ותופשיה מתמעט והולך אינה אלא זו, שהם נושאים פנים בתורה, ומחניפים לרשעים, והם חושבים למצוא חן בעיניהם, ושעל ידי כן כבודם יתרכה, ונהפוך הוא, כי על ידי זה הם ללעג ובוז לכל העם, ואפילו לאותם שהם מזבחים ומקטרים להם, על דרך שאמרו: "סהדי שקרי אאוגרייהו זילי", וכן הדבר מפורש בדברי חותם הנביאים (מלאכי ב' ט'): "וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים לכל העם, כפי אשר אינכם שומרים את דרכי ונושאים פנים בתורה." "

ואחרי אשר אפילו עם האויבים צוה תורה וקראת אליה לשלום, קל וחמר עם אחינו בני ישראל, אף אם תעו מני דרך, חובה עלינו לקדם פניהם בדברי שלום ואמת, אולי ישונו מדרכם הרעה, אולי נפתח לבבם אחרי טענות שוא, בלי שיהיה לבם נשחת לגמרי ומואם תורת ה'. על כן סבתי אני את לבי להשיב תשובה לדברי המודעה הנדפסת באללגעמיינע צייטונג הנ"ל, כתבתיה בלשון איטלקי ותרגמה אחד מתלמידי ללשון אשכנזי, והנה היא לפניכם לוטת בתוך האגרת, ואתם הרשות בידכם לפרסם דברי האגרת הזאת ודברי התשובה הלזוטה בתוכה, בכל מקום שתמצאו.

ואתם מורי ורבותי, יודע אני בעצמי שאיני כדאי, וחלילה לי לעשות עצמי דיין, אבל אחרי אשר ענוחכם תרבני לשאול את פי, אנכי לא מריתי, אחור לא נסוגותי, מחוורת דעתי ככל אשר בלבבי ובנפשי; ואלהי ישראל יתן בלבכם עצה הוגנת לדעת לעשות מה שיהיה בו תקנת האומה לפי הזמן והמקום. חזקו ואמצו, אל תיראו ואל תחתו, כי כמה וכמה עמדו מאלפים שנה ונהנה לבטל שבת ומילה, ומה עשו? אנטיוכוס וחבריו אכדו בענין רע, ושבת ומילה במקומן עומדין; וזרע הקדש הדבקים בה' אלהיהם, היו ויהיו תמיד לחן ולחסד בעיני אלהים ואדם. ואין ספק כי גם קציני העיר, מלכי ארץ וכל לאמים, יתמכו בידכם; כי פורקי עול ואנשים בלי דת, ימצאו חן בשעור השמחה, הצחוק והתענוג, אך לא יתכן שיבטחו בהם בני אדם אמונה שלמה. ואתם מורי ורבותי חזקו ואמצו, לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר, ואת מוראו לא תיראו ולא תעריצו, את ה' צבאות אורחו תקדישו, והוא מוראכם והוא מעריצכם. ואתם שלום וכל אשר לכם שלום, כנפשכם וכנפש הכותב וחותם פה פארוכה היום ה' אלול תר"ג, המתאבק בעפר רגליכם, המוכן לעבודתכם, לכבוד התורה ולתועלת בני יעקב,

שמואל רוד לוצאטו.